

Ốc mượn hồn

Lê Bình

Ông Hai Dũng cùng đưa cháu lui cui bên chiếc hộp bằng mũ (nhựa) bên trong có mấy có mấy cái vỏ ốc và một con ốc. Chiếc hộp chữ nhật rộng chừng gang tay, bên dưới đáy có lớp cát màu hồng và một cái vỏ sò đựng thức ăn. Con ốc thu mình trong cái vỏ màu xanh lơ ra ngoài mấy cái càng màu xám pha đỏ.

Hai ông cháu có vẻ thích thú lắm. Món quà ông mua cho cháu vào dịp sinh nhật thứ 11.

Nghĩ cũng lạ, ở nước Mỹ này cái gì cũng có thể xảy ra được. Có một chữ trong tự điển gọi là Pet-tức là các con thú, con vật được nuôi trong nhà. Pet có thể là con chó, con mèo, con chim... nghe cũng được, vì các giống này ở đâu-dù Âu hay Á -người ta cũng có thể nuôi- nhưng có những con Pet thật kỳ cục đối với người khác, như người Việt chẳng hạn, là con heo, con chuột, con kỳ đà, con rắn mối, con rắn nước... thậm chí đến con ốc, con sên, con sâu...v.v. thì thật khó hiểu. Ông Hai Dũng mua cho đứa cháu một con ốc-loại ốc mượn hồn-vào ngày sinh nhật của nó. Con ốc, nhưng thật ra nó là con cua, con còng...chớ không là con ốc.

-Ốc mượn hồn, đúng ra tên nó phải là cua mượn vỏ chớ sao là ốc mượn hồn được nhỉ? Ông Hai Dũng lắc cổ nói.

-Ồi hơi đâu mà ông thắc mắc cho nó mệt. Xưa nay người ta kêu vậy thì mình cứ vậy mà kêu.

Ốc mượn hồn-hermit crab-là một loài giáp xác có thân mình mềm nhũn và một cái đầu cua. Thân thể mềm không thể chống chọi với nắng mưa, và dễ làm môi cho chim muôn, cá, rắn... nên con ốc này phải mượn tạm cái vỏ của loài ốc đã chết để làm “nhà”. Nó cũng lớn lên và cũng cần thay đổi “nhà”. Khi lớn lên nó sẽ tự tìm một cái vỏ lớn vừa với thân thể và chui vào cái vỏ mới đó.

Cái vỏ ốc thì (dĩ nhiên) chứa trong mình là con ốc rồi. Nhưng khi con ốc chết thì con cua “mượn hồn” này chui vào đó. Sự tương quan của cái vỏ ốc và con cua là một sự tương quan ngược. Con cua thân mềm, cái vỏ cứng, bên trong và bề ngoài chẳng giống nhau. Trời sanh ra con ốc này cũng thật lạ. Con ốc luôn giấu mình trong cái vỏ. Chậm chạp, không móng vuốt, không gai nhọn, không càng, không nọc độc, nói chung là không có vũ khí tự vệ nên đi đâu con ốc cũng vác cái vỏ cứng theo bảo vệ cho mình. Như vậy nó sanh ra trên cõi đời này để làm gì nhỉ? Cũng lại một thắc mắc khác của ông Hai Dũng

Nhìn con ốc yếu đuối, sống lây lất trên bãi biển, bên bờ ao, không biết nó có giúp ích gì cho thiên nhiên, cho môi trường, cho loài người không? Nhưng con ốc mượn hồn này đã đi vào đời sống người Việt với nhiều ý nghĩa, nhiều ví von. Cứ nhìn cách sống của nó: Vỏ càng cứng, càng to thì càng nặng, và con ốc sống càng an toàn nhưng đi đứng thì chậm chạp.

Loại ốc này (hoặc toàn thể họ nhà ốc) thích cuộc sống bình an, bình dị, an toàn không thích rủi ro nên luôn ở trong cái vỏ, chẳng bao giờ tấn công ai, sinh vật nào, và thế cho nên loài ốc suốt

ngày trốn trong cái vỏ. Loài ốc nói chung và ốc mượn hồn-nói riêng-là loài động vật “khép kín”, bí ẩn, khó hiểu...v.v. Vì nó không hề rời xa cái vỏ bọc của mình. Cũng tội cho nó, vì ốc không thể tồn tại bên ngoài sự bảo vệ của cái vỏ. Với con ốc mượn hồn thì càng tệ hại hơn, nó chẳng có lấy một cái vỏ để che mưa che nắng, nó phải đi mượn của người ta.

Đối với xã hội Việt, loài sống văn hóa dân gian. như: “Ăn ốc nói mò”, măng nói mọc ăn cò nói bãi”...Riêng con ốc nhắc đến nó là sự ví von chẳng làm nên ích lợi nhoáng bên ngoài...núp hồn là thế.

Ốc cũng có vị trí trong đời. Người ta có những câu hoặc “Ăn ốc nói mò ăn bay”, hay “Ăn bốc ăn mượn hồn khi người ta của kẻ ăn không ngồi rồi, gì, chỉ có cái vỏ hào núp lên lên như ốc mượn

Người ta không biết rõ, nó-con ốc mượn hồn của người Việt, và con hermit crab của người Mỹ- là con tôm hay con cua lại đi mượn vỏ con ốc? Trong khi đồng loại của nó vẫn sống bình thường thì nó vác cái vỏ nặng nề, chậm chạp và mang theo cái thuộc tính của loài ốc là chẳng thể sống nổi khi rời khỏi vỏ. Con người bắt nó chơi đùa chán chê vì cái sự kỳ lạ, không giống ai của nó. Nhiều trẻ con nghịch ngợm lôi con ốc ra khỏi cái vỏ để nó xuống đất và nó tự tìm lấy cái vỏ và đưa mình vào lại bên trong. Cái vỏ và thân mình của nó chẳng bao giờ dính chặt như các loài ốc. Người ta cũng có thể bắt đem về nhà chơi chán chê rồi vứt bỏ không thương tiếc.

không thể biết chính xác

-Ở đây người ta có cả một cửa hàng to lớn, có cả dịch vụ để nuôi loại ốc mượn hồn này-hermit crab. Nhưng ở Việt nam chẳng có ai đoái hoài gì đến loài này-loài mượn hồn. À không, nó chẳng phải là con ốc, con tôm, mà cũng không phải, con cua, con còng... nó chỉ là một cái hồn mượn vỏ ốc rỗng không.

Từ khi mua cho cháu món quà, ông Hai Dũng chịu khó tìm tòi và ông cho biết trên web có nhiều địa chỉ nói về con ốc, cách nuôi, thực phẩm...và có đến 500 loài ốc mượn hồn khác nhau trên thế giới. Vỏ ốc thì muôn hình, vạn trạng đủ màu sắc.

-Người Mỹ họ kinh doanh con ốc mượn hồn, họ thích nuôi, thích chơi...thế nào thì tui không biết. Nhưng với tui muốn dạy cho đứa cháu tui về cái đời sống của con ốc mượn hồn. Tui hy vọng thằng cháu tui nó biết được cái triết lý “ốc mượn hồn.” Ông Hai Dũng thông thả nói.

Triết lý của ông Hai Dũng có được đứa cháu hiểu không, nhưng con ốc mượn hồn đi vào thơ với cô thi sĩ La Lan và MaiCa

Trời cao xanh lồng lộng
Biển mở rộng vòng tay
Một làn gió hay hay
Mơn man từng sợi tóc

Em khoe anh con ốc

Biểu nó tên "Mượn Hồn"
Anh cười thật là hiền
Kêu em "Con Ốc Nhỏ"

Biết nhẩn mây gọi gió
Mượn mắt cả hồn anh
Đề anh phải chạy quanh
Suốt ngày trên bờ biển

Tìm em trong sao xuyên
Vì nhớ mảnh hồn hoang
Sao em quá ngang tàng
Mượn hồn anh không trả !
(Ốc Mượn Hồn-LaLan)

Rằng tôi đâu phải là tôi
Mượn đâu cái vỏ rồi lồi thoi bò
Trên lấp ló, dưới thập thò
Đêm vun ái- dục, ngày lo thất -tình
Chắc ăn vỏ ốc là mình
Hay đâu chấp ngã nó rình bên trong
Tỉnh ra mới biết thân còng
Lênh dênh con nước, long đong sóng cồn
Quay đầu, tuổi đã hoàng hôn
Chao ơi, con ốc mượn hồn là tôi !
(Ốc Mượn Hồn-MaiCa)

Con ốc mượn hồn còn là đề tài của một nhà văn-Cô bạn này là vợ của một nhân vật hoạt động chính trị trong cộng đồng Việt-một vị dân cử. Bài viết được gửi cho nhóm bạn bè đọc vào năm 2001.

“Đêm ấy trời mưa tầm tã, sét tóe ngang dọc trên nền trời đen kịt. Biển gào thét như con thú đói bị nhốt lâu ngày. Mờ sáng, trời quang đãng, biển êm như chưa từng biết nổi giận. Người ta thấy một người đàn bà có nét đẹp cướp hồn người, da trắng màu thạch cao, đứng ở mép biển không biết từ bao giờ.

Nàng lặng lẽ đi về hướng thành phố nhỏ ven biển. Trên bãi cát còn trơ lại một vỏ ốc lớn chưa từng ai thấy từ trước đến nay. Ít lâu sau, dân thành phố thấy người đàn bà đẹp bên cạnh gã kỹ sư trẻ điển trai; gã bỏ cô vợ hiền thực để chạy theo cái lả lơi hiếm thấy của người đàn bà đẹp.

Gã kỹ sư đột ngột qua đời. Người đàn bà đẹp trở thành vợ tay luật sư danh tiếng; hấn bỏ người vợ học thức vì cái ngờ nghệch đến ngây ngô của người đàn bà đẹp. Cũng chẳng được bao lâu tay luật sư thình lình qua đời. Đàn ông trong thành phố đồng loạt mang tâm trạng bất an mỗi khi hình bóng người đàn bà đẹp lướt qua trong đầu họ. Riêng chàng họa sĩ tài ba có cô vợ giọng hát trong như pha lê là không thể cưỡng lại được sự mời mọc của những đường cong mê hoặc trên thân thể người đàn bà đẹp. Chàng không bỏ vợ, nhưng cũng từ đó vợ chàng chỉ hát được những

bài hát náo nùng bằng chất giọng rỉ sét.

Khi chàng họa sĩ bất ngờ qua đời, một thám tử dày tuổi nghề được bí mật gửi đến thành phố nhỏ ven biển. Lão không tìm được mối liên hệ nào giữa ba cái chết của gã kỹ sư, tay luật sư và chàng họa sĩ ngoại trừ kết quả xét nghiệm tử thi cho thấy họ đã ăn một món ốc nào đó trước khi tắt thở. Lão cũng biết được người đàn bà đẹp rất yêu thích các vỏ ốc. Tất cả các cửa hiệu lớn nhỏ có bán vỏ ốc hay bất cứ thứ gì làm từ vỏ ốc đều xác nhận người đàn bà đẹp đã từng đến mua, và mua rất nhiều. Các tiệm ăn trong vùng thì tiết lộ họ chưa bao giờ thấy người đàn bà đẹp gọi một món nào khác ngoài món ốc, hơn nữa nàng xin luôn các vỏ ốc đem về.

Chiều, hoàng hôn đỏ dài trên cát. Lão thám tử đứng quan sát từ xa. Người đàn bà đẹp tìm lượm những con ốc mượn hồn, lôi tuột loài cua biển dạng ấy ra khỏi vỏ quăng xuống biển, gom các vỏ ốc mang về nhà. Chiều hôm sau và hôm sau nữa, nàng cũng làm y như thế.

Chiều ngày thứ tư, lão thám tử không thấy người đàn bà đẹp ra biển tìm vỏ ốc nữa. Lão lần đến tận nhà nàng. Vỏ ốc trải đầy lối đi và trên thềm cửa. Cửa không khóa. Trong nhà choáng ngợp toàn vỏ ốc lớn bé lộn nhon khắp nơi, chúng va vào nhau kêu lào xào, động đập như biết bò.

Lão thận trọng đi qua hành lang ngồn ngang những vật trang trí bằng vỏ ốc đến phòng ngủ. Người đàn bà đẹp nằm bất động trên giường, trên thân thể màu thạch cao trần truồng, bám lúc nhúc những con ốc mượn hồn đang ngo ngoe những cẳng chân ướt sũng...

Đêm ấy trời mưa tầm tã, sét tóe ngang dọc trên nền trời đen kịt. Biển gào thét như con thú đói..."
(ĐứcTrí-Quế Anh-080501)

Ông Hai Dũng cười:

-Anh bạn thật là nhiều chuyện, cứ vẽ rắn thêm chân. Con ốc mượn hồn thật bình thường, giản dị... cái triết lý của tui chỉ muốn cho đứa cháu nó hiểu thôi. Người Việt Nam ai mà không biết con ốc mượn hồn. Ông khéo vẽ vờ lắm chuyện.

-Tết Trung Thu tới rồi. Cháu ông được dịp vui chơi, được lồng đèn, được rước đèn chiều nay vui nhé.

-Thôi đừng nhắc ông ạ. Cũng là một loại mượn hồn mà thôi. Làm sao được như tuổi nhỏ chúng mình. Làm sao rước đèn đi khắp phố phường được nhỉ! Ăn bánh Trung thu ngắm chị Hằng mà nhớ những ngày thanh bình trăm năm cũ. Thời thế không khéo con ốc mượn hồn vỏ Việt hồn Tàu thì khôn.

Lê Bình